

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่าง เอื้ออาทรตามการรับรู้ ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ The Comparative Study of the Perception of 3rd and 4th Year Nursing Students on their Caring Behaviors, Royal Thai Navy College of Nursing

นาวาโทหญิง ดร.พ.ว.สินีนุช ศิริวงศ์* นักเรียนพยาบาลศาสตร์ มีค่า มาดี และคณะ**
CDR Sineenuch Siri Wong, R.N., LL.B., Ph.D.,* Meeka Madee and others**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 โดยการนำกรอบแนวคิดพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของโรซ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความสามารถ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ด้านความยึดมั่นผูกพัน และด้านบุคลิกลักษณะ มาประยุกต์ใช้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 92 คน เป็นนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 46 คนเท่ากัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรโดยรวมตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 3.38$, $SD = 0.36$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.34$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.37$) และต่ำสุด คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X} = 3.13$, $SD = 0.36$)
2. พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทยทหารเรือ

** นักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทยทหารเรือ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร การดูแลอย่างเอื้ออาทร นักเรียนพยาบาล

Abstract

This descriptive research aimed to study 1) the caring behaviors by perception of nursing students in the Royal Thai Navy College of Nursing, 2) compare the caring behaviors by perception of 3rd and 4th year nursing. This study was conducted with Roach's conceptual model of caring behavior (6 C's) consist of Compassion, Competence, Confidence, Conscience, Commitment, and Comportment. The sample is 92 nursing students in the 3rd and 4th year in academic year 2015. The research instrument was a nursing students perception of caring behavior questionnaires (Reliability = 0.85). Data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation and to compare of caring behaviors with independent t-test.

The result revealed that

1. The overall caring behaviors by perception of the 3rd and 4th year nursing students were very high ($\bar{X} = 3.38$, SD = 0.36). For each subscale, there were also found that the highest mean score was conscience ($\bar{X} = 3.61$, SD = 0.34), confident ($\bar{X} = 3.48$, SD = 0.37) and the lowest mean score was commitment ($\bar{X} = 3.13$, SD = 0.36)

2. The caring behaviors by perception of 3rd and 4th year nursing students were not significantly different at the .05 level.

Keywords : caring behaviors, patient care, nursing student

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพ ป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ทำการรักษาโรค เพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนและสังคม โดยอาศัยความรู้เฉพาะทางการพยาบาลในการปฏิบัติงาน¹ พยาบาลวิชาชีพผู้ให้บริการทางสุขภาพควรมีความสามารถในการใช้ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและมีสมรรถนะการดูแลแบบวิชาชีพ ซึ่งจะมุ่งเน้นการดูแลบุคคลแบบองค์รวมครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมถึงมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นทักษะในการเป็นผู้นำรวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลจึงเป็นสิ่งที่บุคลากรทางสุขภาพที่ปฏิบัติหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดมากกว่าบุคคลอื่นควรตระหนัก² โดยพยาบาลจะสามารถให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยได้ดีนั้น ย่อมมีจุดเริ่มต้นจากการมีความยึดมั่นศรัทธาต่อวิชาชีพ รักงานในหน้าที่ จริงใจในการให้การดูแลผู้ป่วย มีความเอื้ออาทรต่อผู้ป่วย รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และพร้อมที่จะเผชิญปัญหา ตลอดจนแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากอดีตจนถึงปัจจุบันพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรได้กลายเป็นรากฐานของการให้บริการทางการแพทย์ที่มีผู้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านการปฏิบัติการพยาบาล การศึกษา และการวิจัย ซึ่งโรซได้กล่าวว่าพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยแบบเอื้ออาทรนั้นเป็นความสามารถที่พยาบาลนำมาใช้ในการดูแลมนุษย์ โดยอาศัยองค์ความรู้ และทักษะ ความชำนาญที่สอดแทรกไว้ในทุกๆ กิจกรรมการพยาบาล ไม่สามารถแยกจากกันได้ เป็นการดูแลจากใจที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมโดยมีความเมตตา ความสนใจ ความเอาใจใส่เป็นพื้นฐานในการดูแลต่างฝ่ายต้องเข้าถึงความรู้สึก และสัมผัสถึงจิตใจของกันและกันได้ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ³

ปรัศนียาภรณ์ ฤกษ์ฉายฤทธิ์ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของโรซว่าเป็นการปฏิบัติการพยาบาลที่จะนำไปสู่ความสามารถในการดูแล ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน⁴ (6 C's) ได้แก่ 1) ความเมตตา กรุณา (Compassion) เป็นคุณสมบัติที่สะท้อนถึงความตระหนักของบุคคลที่สิ่งมีชีวิตพึ่งมีต่อเพื่อนมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เข้าถึงและมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนในเวลาที่มีผู้อื่นมีความสุข เสียใจ เจ็บปวด หรือประสบความสำเร็จ 2) ความสามารถหรือสมรรถนะ (Competence) เป็นสภาวะที่บุคคลมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ ทักษะ พลัง ประสิทธิภาพ และแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุความต้องการที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ 3) การสร้างความเชื่อมั่น (Confidence) เป็นคุณสมบัติที่แสดงความมั่นใจในการปฏิบัติการดูแลในการส่งเสริมความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของผู้ป่วย 4) ความยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม (Conscience) เป็นคุณสมบัติที่แสดงถึงการดูแลอย่างมีศีลธรรม โดยคำนึงถึงการปกป้องสิทธิผู้ป่วยตามความเสมอภาค ความยุติธรรม เข้าใจถึงความเชื่อ ความแตกต่างทางความคิด วัฒนธรรมของผู้ป่วย และยอมรับการตัดสินใจของผู้ป่วย 5) ความยึดมั่นผูกพันต่อการดูแล (Commitment) เป็นคุณสมบัติที่แสดงออกถึงการกระทำตามบทบาท ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ และ 6) การแสดงออกอย่างเหมาะสม (Comportment) เป็นคุณสมบัติที่แสดงออกถึงการตั้งใจดูแล เพื่อให้ผู้ป่วยรู้สึกอบอุ่นใจ มั่นใจในการดูแล

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ได้เปิดสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทั้งความรู้ทางด้านวิชาการ คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนพยาบาล โดยมุ่งหวังให้นักเรียนพยาบาลจบการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีจิตใจแห่งความเอื้ออาทรให้บริการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของกองทัพเรือ สังคม และประเทศชาติ โดยมีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาปลาย จนสำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยใช้สถานการณ์จริง ใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม บนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทร โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์และความปลอดภัยของผู้รับบริการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ ยึดหลักจริยธรรม และสิทธิมนุษยชน⁵ และจากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล พบว่าเป็นการศึกษาแต่ละรายวิชาซึ่งอยู่ในชั้นปีเดียวกัน⁶ การศึกษาเปรียบเทียบไปข้างหน้าในชั้นปีที่สูงขึ้น⁷ หรือศึกษาข้อมูลจากนักศึกษา⁸ อาจารย์ผู้สอน⁶ หรือผู้รับบริการ⁸ นอกจากนั้นยังมีการศึกษาพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลในขณะที่ศึกษาชั้นปีที่ 3 และติดตามไปในชั้นปีที่ 4 ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรโดยรวมอยู่ในระดับเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรสูงกว่าขณะอยู่ชั้นปีที่ 4⁷ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินการของการจัดการเรียนการสอนว่าส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตด้านการมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์แต่ละชั้นปีอย่างไร คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยในหอผู้ป่วยมาแล้ว โดยมีความเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีนั้น อาจจะยังไม่สะท้อนถึงพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของนักเรียนพยาบาลได้อย่างแท้จริง ดังนั้นหากต้องการประเมินความสามารถของการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิชาการกับการปลูกฝังพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นนักเรียนพยาบาลจึงต้องอาศัยการประเมินในการฝึกภาคปฏิบัติที่มีการปฏิบัติวิชาการพยาบาลบนหอผู้ป่วยของนักเรียนร่วมด้วย เพื่อเป็นการประเมินว่านักเรียนพยาบาลได้ใช้พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องต่อคุณลักษณะที่ได้รับการปลูกฝังเพียงใด ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือยังไม่เคยศึกษาเฉพาะเรื่องนี้มาก่อน จึงต้องนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีพร้อมทั้งความรู้และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร คือ การแสดงออกถึงการกระทำหรือการแสดงออกถึงความเข้าใจ ความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ป่วย ตามความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติ 6 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความเมตตา กรุณา** หมายถึง การแสดงออกถึงความเข้าใจ ความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ป่วยที่สะท้อนถึงความตระหนักของบุคคลที่สิ่งมีชีวิตพึ่งมีต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เข้าถึงและมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนในเวลาที่มีผู้อื่นมีความสุข เสียใจ เจ็บปวด หรือประสบความสำเร็จ
2. **ด้านความสามารถ** หมายถึง การแสดงถึงการมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ ทักษะ พลัง ประสิทธิภาพ และแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุความต้องการที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ
3. **ด้านความเชื่อมั่น** หมายถึง การแสดงความมั่นใจในการปฏิบัติดูแลในการส่งเสริมความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของผู้ป่วย
4. **ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม** หมายถึง การแสดงถึงการดูแลอย่างมีศีลธรรมโดยคำนึงถึงการปกป้องสิทธิผู้ป่วยตามความเสมอภาค ยุติธรรม เข้าใจถึงความเชื่อ ความแตกต่างทางความคิด วัฒนธรรมของผู้ป่วย และยอมรับการตัดสินใจของผู้ป่วย
5. **ด้านความยึดมั่นผูกพัน** หมายถึง การดูแลโดยแสดงออกถึงการกระทำตามบทบาท ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ
6. **ด้านบุคลิกลักษณะ** หมายถึง การแสดงออกในบทบาทความรับผิดชอบต่อหน้าที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ โดยใช้กรอบแนวคิดพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของโรช³ มาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย 6 ด้าน (6 C's) คือ 1. ด้านความเมตตา กรุณา (Compassion) 2. ด้านความสามารถ (Competence) 3. ด้านความเชื่อมั่น (Confidence) 4. ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม (Conscience) 5. ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) และ 6. ด้านบุคลิกลักษณะ (Comportment) ดังแผนภาพที่ 1

ระดับชั้นปีที่ศึกษา

- ชั้นปีที่ 3
- ชั้นปีที่ 4

พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร (6 C's)

1. ด้านความเมตตา กรุณา (Compassion)
2. ด้านความสามารถ (Competence)
3. ด้านความเชื่อมั่น (Confidence)
4. ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม (Conscience)
5. ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment)
6. ด้านบุคลิกลักษณะ (Comportment)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research)

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก จำนวนทั้งหมด 119 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane⁹ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 3 จำนวน 46 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 46 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลากตามรายชื่อแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ ระดับชั้นปีที่ศึกษา และประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมในการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการดูแลอย่างเอื้ออาทรของ โรช (Roach)³ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 6 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความสามารถ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ด้านความยึดมั่นผูกพัน และด้านบุคลิกลักษณะ รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนระดับของพฤติกรรมในแต่ละด้านนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์การแปลผลโดยใช้สูตรคำนวณอัตราภาคชั้น โดยใช้คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด หารด้วยจำนวนช่วงชั้น เท่ากับ $(4-1)/4$ เท่ากับ 0.75 จึงแปลผลแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรในระดับต่ำ
ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรในระดับปานกลาง
ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.25	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรในระดับสูง
ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.26 – 4.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรในระดับสูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน และวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.85

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย กรมแพทยทหารเรือ เอกสารรับรองเลขที่ COA-NMD-REC038/58 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเพื่อเก็บข้อมูล และผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการดำเนินงานวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนขอความร่วมมือในการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีการชี้แจงเรื่องสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และจะเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1-15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ตามชั้นปี โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 จำนวนชั้นปีละ 46 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50

2. นักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 นักเรียนพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับสูงมากเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 73.91 รองลงมา มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 23.92 และมีพฤติกรรมการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 2.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ด้านความเชื่อมั่นและด้านบุคลิกลักษณะอยู่ในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 60.87 และ 54.35 ตามลำดับ ส่วนด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความสามารถ และด้านความเมตตา กรุณาอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.57, 65.22, 58.69 และ 54.35 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จำแนกตามระดับของพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ในแต่ละด้านและโดยรวม

ระดับ	พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร													
	ด้านความเมตตา กรุณา		ด้านความสามารถ		ด้านความเชื่อมั่น		ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม		ด้านความยึดมั่นผูกพัน		ด้านบุคลิกลักษณะ		โดยรวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูงมาก (3.26-4.00)	21	45.65	17	36.96	28	60.87	14	30.43	15	32.61	25	54.35	34	73.91
สูง (2.51-3.25)	25	54.35	27	58.69	18	39.13	32	69.57	30	65.22	20	43.48	11	23.92
ปานกลาง (1.76-2.50)	0	0.00	2	4.35	0	0.00	0	0.00	1	2.17	1	2.17	1	2.17
ต่ำ (1.00-1.75)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00

2.2 พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูงมากเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86.96 รองลงมาคือพฤติกรรมการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 13.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่านักเรียนพยาบาลศาสตร์มีพฤติกรรมด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความเมตตา กรุณา อยู่ในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 86.96, 80.43, 73.91 และ 60.87 ตามลำดับ และมีพฤติกรรมในด้านความยึดมั่นผูกพัน และด้านความสามารถอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54.35 และ 50.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จำแนกตามระดับของพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ในแต่ละด้านและโดยรวม

ระดับ	พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร													
	ด้านความเมตตา กรุณา		ด้านความสามารถ		ด้านความเชื่อมั่น		ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม		ด้านความยึดมั่นผูกพัน		ด้านบุคลิกลักษณะ		โดยรวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูงมาก (3.26-4.00)	28	60.87	22	42.83	34	73.91	40	86.96	17	36.96	37	80.43	40	86.96
สูง (2.51-3.25)	18	39.13	23	50.00	12	26.09	6	13.04	25	54.35	9	19.57	6	13.04
ปานกลาง (1.76-2.50)	0	0.00	1	2.17	0	0.00	0	0.00	4	8.69	0	0.00	0	0.00
ต่ำ (1.00-1.75)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00

3. ระดับคะแนนพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 3.38$, $SD = 0.36$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.34$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.37$) และต่ำสุด คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X} = 3.13$, $SD = 0.36$) โดยมีรายละเอียดแยกตามชั้นปี ดังนี้

3.1 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์พบว่า ชั้นปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 3.32$, $SD = 0.38$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.57$, $SD = 0.37$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น มีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.42$, $SD = 0.38$) และต่ำสุด คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน มีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.14$, $SD = 0.33$)

3.2 ส่วนคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์พบว่า ชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน ($\bar{X} = 3.40$, $SD = 0.34$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม ($\bar{X} = 3.65$, $SD = 0.31$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น ($\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.36$) และต่ำสุด คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X} = 3.13$, $SD = 0.40$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของคะแนนพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย อย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้	ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4			รวม		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านความเมตตา กรุณา	3.20	0.34	สูง	3.35	0.28	สูงมาก	3.31	0.32	สูงมาก
2. ด้านความสามารถ	3.18	0.42	สูง	3.25	0.36	สูง	3.32	0.39	สูงมาก
3. ด้านความเชื่อมั่น	3.42	0.38	สูงมาก	3.55	0.36	สูงมาก	3.48	0.37	สูงมาก
4. ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม	3.57	0.37	สูงมาก	3.65	0.31	สูงมาก	3.61	0.34	สูงมาก
5. ด้านความยึดมั่นผูกพัน	3.14	0.33	สูง	3.13	0.40	สูง	3.13	0.36	สูง
6. ด้านบุคลิกลักษณะ	3.35	0.45	สูงมาก	3.46	0.31	สูงมาก	3.40	0.39	สูงมาก
โดยรวม	3.32	0.38	สูงมาก	3.40	0.34	สูงมาก	3.38	0.36	สูงมาก

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือที่ประเมินโดยนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 โดยนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาล
ศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4

พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วย อย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้	ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4			t	Sig.
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ		
1. ด้านความเมตตา กรุณา	3.20	0.34	สูง	3.35	0.28	สูงมาก	-1.259	0.211
2. ด้านความสามารถ	3.18	0.42	สูง	3.25	0.36	สูง	-0.867	0.388
3. ด้านความเชื่อมั่น	3.42	0.38	สูงมาก	3.55	0.36	สูงมาก	-1.706	0.091
4. ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม	3.57	0.37	สูงมาก	3.65	0.31	สูงมาก	-1.100	0.274
5. ด้านความยึดมั่นผูกพัน	3.14	0.33	สูง	3.13	0.40	สูง	0.171	0.865
6. ด้านบุคลิกลักษณะ	3.35	0.45	สูงมาก	3.46	0.31	สูงมาก	-1.353	0.180
โดยรวม	3.32	0.38	สูงมาก	3.40	0.34	สูงมาก	-1.356	0.179

* $p < .05$

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ ได้มีประเด็นที่ค้นพบและขอนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ พบว่า พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรโดยรวมตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีศนิยาภรณ์ ฤกษ์ฉายฤทธิ์⁴ ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลแบบเอื้ออาทรของพยาบาลห้องผ่าตัดตามการรับรู้ของพยาบาลห้องผ่าตัด พบว่า คะแนนพฤติกรรมการดูแลแบบเอื้ออาทรของพยาบาลห้องผ่าตัดโดยรวมอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า พฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรเป็นพฤติกรรมที่ถูกปลูกฝังตั้งแต่นั้นนักเรียนพยาบาลและจะยังคงอยู่ตลอดการเป็นพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์โดยตรง ลักษณะการปฏิบัติงานของพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิต มีจิตใจและมีคุณค่า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของจริยธรรมที่พยาบาลพึงมี¹⁰ ดังนั้น พฤติกรรมการดูแลแบบเอื้ออาทรจึงแฝงอยู่ในกิจกรรมการพยาบาลทุกกิจกรรม ส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างครอบคลุมทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนั้นพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นวิชาชีพพยาบาล ก่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการรักษาพยาบาลต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า นักเรียนพยาบาลมีการรับรู้พฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทร ด้านมีจิตสำนึกทางจริยธรรมอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ซึ่งพฤติกรรมในข้อนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของวิชาชีพพยาบาล เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดที่ทำให้ข้อนี้ได้คะแนนสูงสุดก็พบว่า นักเรียนพยาบาลศาสตร์ทั้งชั้นปีที่ 3 และ 4 ได้ประเมินการรับรู้พฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของตนเองในข้อนี้อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ ประกอบไปด้วย ท่านให้การพยาบาลผู้ป่วยโดยไม่แสดงสีหน้าท่าทางรังเกียจ ถึงแม้ผู้ป่วยจะเป็นโรคร้ายแรง ท่านเข้าใจและยอมรับในการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา โดยไม่ขัดต่อแบบแผนการรักษา ท่านไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย ท่านขออนุญาตและให้ความเคารพความเป็นส่วนตัวของผู้ป่วย เช่น ก้นม่าน หรือใช้ผ้าคลุมร่างกายเมื่อต้องถอดเสื้อผ้าผู้ป่วย และท่านคำนึงถึงคุณค่าของผู้ป่วยและให้การพยาบาลผู้ป่วยทุกรายอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิมนุษยชนด้วยความเต็มใจ แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสำนึกของนักเรียนพยาบาลต่อพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร

สำหรับคะแนนเฉลี่ยรับรู้ของพฤติกรรมในระดับรองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น ซึ่งนักเรียนพยาบาลรับรู้พฤติกรรมข้อนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการกระทำที่ทำให้คนอื่นเกิดความไว้วางใจ โดยการให้ความช่วยเหลือ ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้ป่วยและครอบครัว พยาบาลจึงต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับโดยการเข้าไปดูแลผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอ ทักทายพูดคุยอย่างเป็นมิตร ให้การยอมรับ ให้กำลังใจ และที่สำคัญต้องปฏิบัติตามการพยาบาลด้วยความมั่นใจ ซึ่งการที่จะพัฒนาความสามารถในการดูแลได้นั้นจะต้องได้รับความไว้วางใจเป็นสิ่งสนับสนุนด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดกัญญา ปานเจริญ และสกุลรัตน์ ศิริกุล⁸ ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของผู้ป่วย พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของผู้ป่วยด้านการสร้างสัมพันธภาพการช่วยเหลือไว้วางใจมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.45$) รองลงมา คือ การช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.54$) ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองด้านความสามารถมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับมาก แต่ค่อนข้างต่ำกว่าด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตามนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มีการประเมินด้านการรับรู้ความสามารถสูงกว่าชั้นปีที่ 3 ($\bar{X} = 3.25$, $SD = 0.34$ และ $\bar{X} = 3.18$, $SD = 0.42$ ตามลำดับ) ซึ่งการรับรู้ความสามารถเป็นการแสดงถึงการมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ ทักษะ พลัง ประสบการณ์ และแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุความต้องการที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ โดยข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ “ท่านรีบแจ้งพยาบาลหรือครูนิเทศทันทีเมื่อพบว่าผู้ป่วยมีอาการผิดปกติ” สอดคล้องกับมาตรฐานหรือระเบียบปฏิบัติในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ที่จะต้องรายงานความผิดปกติของผู้ป่วยให้ครู และอาจารย์ หรือพยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วยทราบก่อนลงมือปฏิบัติการพยาบาลใดๆ ทุกครั้ง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ และป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ป่วย ซึ่งสัมพันธ์กับข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ “ท่านสามารถประเมินอาการผิดปกติและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นของผู้ป่วยได้อย่างทันท่วงที” เนื่องจากนักเรียนพยาบาลศาสตร์

อาจมีความรู้สึกว่าเป็นนักเรียนฝึกหัด ยังไม่สำเร็จการศึกษา และไม่มีใบประกอบวิชาชีพ กระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงยังไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ แต่ขั้นที่สูงขึ้นจะมีการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ขึ้น นักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จึงมีการประเมินด้านการรับรู้ความสามารถในข้อนี้สูงกว่าชั้นปีที่ 3 สอดคล้องกับการศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพของ ปริญญา แร่ทอง และธีรเดช ห้านิรติชัย¹¹ โดยการสัมภาษณ์พยาบาลจบใหม่ที่มีประสบการณ์ 5-12 เดือน โดยได้ให้ข้อมูลว่า “รู้สึกว่าการเรียน ขึ้นวอร์ดกับอาจารย์ อาจารย์ก็จะเป็น *back up* อยู่ข้างหลัง ยังต้องมีใบประกอบวิชาชีพของอาจารย์ แต่พอจบมา ความรู้สึกมันเป็นเหมือนความรับผิดชอบของตัวเองเต็มๆ เวลาทำอะไรมันก็ต้องละเอียดรอบคอบเพิ่มมากขึ้น ความละเอียดรอบคอบมันก็ต้องใส่ใจกับคนไข้มากขึ้น ไม่งั้นมันก็จะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้” และ “มันเป็นความรู้สึกกลัว กลัวว่าที่เราเรียนมาเรากลัวทำไม่ได้ ถ้าเราต้องไปอยู่ในบทบาทของพยาบาลเป็นความรู้สึกกลัวมากกว่า เอ๊ะ อันนี้จะทำได้มัย จะมีคนว่ามัย ไม่มีอาจารย์อยู่ข้างหลัง ไม่มีคนคอยให้ถามแล้ว” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนพยาบาลศาสตร์ให้ความสำคัญในการประเมินความสามารถและการตัดสินใจของตนเองน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เพราะคิดว่าอาจารย์ผู้เทศมีบทบาทหลักในการช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วย

พฤติกรรมที่มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ต่ำสุด คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน ซึ่งนักเรียนพยาบาลรับรู้พฤติกรรมข้อนี้อยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) เป็นคุณสมบัติที่มีการดูแลโดยแสดงออกถึงการกระทำตามบทบาท ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ อดทนจากความรู้สึกรักในวิชาชีพพยาบาล ความทุ่มเท และความตั้งใจในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งนักเรียนพยาบาลศาสตร์มีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎี ทดลอง การฝึกปฏิบัติการทางทหาร และปฏิบัติการการพยาบาลตลอดระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตร โดยเฉพาะนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในสาขาต่างๆ เพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้เกิดความเครียด ภาวะกดดันทั้งจากการเรียนและการฝึกปฏิบัติ จนก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย หรือเหนื่อยล้าจากการฝึกปฏิบัติ และนำไปสู่การประเมินความรู้สึกของตนเองต่อความรัก ความศรัทธา ความยึดมั่นผูกพันที่อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ

2. จากผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ โดยรวมและรายด้านพบว่า พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรที่ประเมินโดยนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ทั้งชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ⁵ เพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบของมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552¹² รวมทั้งอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนนักเรียนพยาบาลศาสตร์ทั้งชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ มีรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม สามารถให้การพยาบาลได้อย่างเป็นองค์รวมแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ตลอดจนเป็นผู้ที่มี

คุณธรรม จริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบ และมีความเอื้ออาทร จึงทำให้พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ทั้งสองชั้นปีนี้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชัยนาท ของ พิมพรรณ รัตนโกมล และมณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์ ที่พบว่าพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลระหว่างศึกษาในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ในภาพรวมมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน⁷ และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ เป็นรายด้าน พบว่านักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความสามารถ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการมีจิตสำนึกทางจริยธรรม และด้านบุคลิกลักษณะ สูงกว่านักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่สูงขึ้น จะมีทักษะของการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรมากขึ้นตามการคาดหวังของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ ที่มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักเรียนพยาบาลศาสตร์โดยเฉพาะในด้านความสามารถทั้งทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร
2. ควรหาแนวทางเพื่อส่งเสริมในด้านการมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย
3. การศึกษาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรควรสำรวจข้อมูลในทุกมุมมองมิติ ทั้งในส่วนของความคิดเห็นของนักเรียน ความคิดเห็นของครูนิเทศ ครูคลินิกในแหล่งฝึก และผู้ป่วยที่ได้รับการบริการจากนักเรียนพยาบาลศาสตร์
4. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนพยาบาลศาสตร์เกิดความรู้สึกรักในวิชาชีพพยาบาล มีความทุ่มเท และความตั้งใจในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยึดมั่นผูกพันมากขึ้นในองค์กร และส่งเสริมการมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร

เอกสารอ้างอิง

1. Ellis JR, Hartley CL. Nursing in today's world: Challenges Issues and Trends. Philadelphia: Lippincott; 2002.
2. วรณยุพา รอยกุลเจริญ. การปฏิบัติการพยาบาล: การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์. วารสารสภาการพยาบาล 2550;22(3):5-8.
3. Roach MS. The Caring, the Human Mode of Being: A Blueprint for the Health Professions. 2nd ed. Ottawa: Canadian Healthcare Association Press; 2002.
4. ปรีศนิยามรณ์ ฤกษ์ดาญ์. พฤติกรรมการดูแลแบบเอื้ออาทรของพยาบาลห้องผ่าตัดตามการรับรู้ของพยาบาลผ่าตัด. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2556.
5. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทยทหารเรือ; 2555.
6. ปรียธิดา เชิดชูเกียรติสกุล, พุทธวรรณ ชูเชิด, เทวกาญจน์ รุ่งโรจน์. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาของอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม; 2556.
7. พิมพ์พรณ รัตน์โกมล, มณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชัยนาท. ชัยนาท: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชัยนาท สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข; 2553.
8. สุดกัญญา ปานเจริญ, สฤลรัตน์ ศิริกุล. พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2553;3(3):64-74.
9. Yamane T. Statistics, An Introductory Analysis. 2nd ed. New York: Harper and Row; 1967.
10. ลีวลี ศิริโล. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย; 2553.
11. ปริญญา แร่ทอง, ธีรณัฐ ห้านิรันดร์. ประสบการณ์การเปลี่ยนบทบาทจากนักศึกษาพยาบาลสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ. วารสารสภาการพยาบาล 2555;27(2):51-62.
12. กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2555. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2558]. แหล่งที่มา: http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews6/nursegrad_m1.pdf.